

Školní psycholog, škola, lidé v ní a kolem ní

PSY411 Pedagogická a školní psychologie

JS 2011

PhDr. Lenka Chalupníčková

Katedra psychologie FSS MU

ZŠ Mikulov, Valtická 3

lenka.pfevrlova@gmail.com

„Potřebujeme ve škole psychologa!“

- **Iniciativa vedení školy**
  - možná úskalí – nesouhlas pedagogického sboru (podezřívavost, finanční hledisko...)
- **Iniciativa pedagogů** (školního speciálního pedagoga/výchovného poradce/metodika prevence)
- **Iniciativa rodičů**

Způsoby financování školního psychologa

- Z prostředků školy
- Z prostředků kraje, obce...
- Projekty, granty...
- Výhody a nevýhody?

Projekt RŠPP-VIP II.

- Rozvoj školních poradenských pracovišť (RŠPP) VIP Kariéra II. (Vzdělání - Informace – Poradenství)
  - Projekt ESF z OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
  - Realizován MŠMT společně s partnerem – Institutem pedagogicko-psychologického poradenství ČR (IPPP ČR)
  - Na více než 140 základních a středních školách v ČR působí z prostředků tohoto projektu školní psychologové a školní speciální pedagogové
  - Zahájení projektu: červenec 2009
  - Ukončení projektu: červen 2011
  - více informací na <http://rspp.cz/>

Projekt RŠPP-VIP II.

---

o Cíle projektu:

- Přiblížení poradenských služeb žákům, rodičů a učitelům
- Práce se školou jako systémem, s respektem k jejím specifikům
- Zkvalitnění podpory integrace žáků se SVP
- Vytvoření systému včasného odhalování problémových projevů chování ve školách a zajištění jejich prevence
- Omezení školní neúspěšnosti a předčasných odchodů žáků ze vzdělávání
- Poskytování služeb v oblasti kariérového poradenství
- Provázání poradenských služeb školy s poskytováním poradenských služeb ve školských poradenských zařízeních (PPP, SPC) se vzděláváním a poskytováním kariérových informací jinými subjekty
- Zpracování intervenčních postupů
- Poradenská linka pro pedagogy
- Vzdělávání zapojených odborníků

AŠP SR a ČR

- Asociace školní psychologie SR a ČR
  - Cíle:
    - Napomáhat správnému využívání psychologie v kontextu výchovy a vzdělávání
    - Prosazovat využívání služeb školních psychologů ve všech typech škol a školských zařízení
    - Vytvářet a iniciovat vzdělávací programy, které budou zabezpečovat vysokou profesionalitu výkonu práce školních psychologů apod.
  - <http://www.school-psychology.cz/>
(stránky dočasně nedostupné)

Etické normy práce ŠP

- International School Psychology Association
- Přijaty Asociací školní psychologie SR a ČR
  - Profesionalita a odborný růst ŠP
  - Důvěrnost informací
  - Vztahy ŠP se žáky, rodiči, pedagogy, odborníky jiných profesí
  - Vyšetření
  - Výzkum
- Viz dokument v Isu

První kroky školního psychologa:

Tvorba koncepce práce školního psychologa

- Návaznost na práci kolegy vs. vytváření školní psychologie ve škole „na zelené louce“
  - Výhody/nevýhody?
- Vyjasnění vzájemných představ o práci psychologa ve škole: postupné kroky
  - Vlastní představa o náplni práci psychologa ve škole
  - Konzultace s vedením školy
  - Konzultace s odborníky školy – speciální pedagog, výchovný poradce, metodik prevence
  - Konzultace s pedagogy
  - Vytvoření první koncepce práce ŠP + konzultace s vedením
  - Představení nabídky ŠP budoucím klientům - pedagogům, žákům, rodičům
- Počátky působení ŠP – reakce na zakázky školy, postupně možnost rozvíjení vlastní představy, koncepce

Další krok: Představení nabídky školního psychologa budoucím klientům

---

○ Učitelé:

- Osobní konzultace
- Porady, schůze školy
- Leták pro pedagogy

○ Rodiče:

- Rodičovské schůzky – osobní kontakt
- Informace do žákovské knížky

○ Žáci:

- Představení školního psychologa ve třídách
- Informace na letácích, nástěnka ŠP...

Spolupráce/koordinace služeb v rámci školy: Školní poradenské pracoviště (ŠPP)

- Školní psycholog
- Školní výchovný poradce
  - Kariérové poradenství
  - Řešení výchovných problémů
- Školní speciální pedagog
  - Reeducace pro žáky s SVPU v rámci dyslektické poradny
  - Konzultace pro rodiče ohledně výukových potíží žáků
- Školní metodik prevence
  - Zajišťování minimálního preventivního programu ve škole – organizace besed, exkurzí, přednášek, Peer programu apod.
  - Spolupráce se MěÚ, OSPOD, Policií apod.

Spolupráce ŠPP s organizacemi vně školy

- Pedagogicko-psychologické poradny
- Klinická pracoviště
- Střediska výchovné péče, diagnostické a výchovné ústavy
- OSPOD
- Policie
- Lékaři (zejm. dětská psychiatrie, neurologie, pediatrie apod.)
- Neziskové organizace

Náplň práce školního psychologa I.

- Práce ŠP se žáky:
  - Individuální konzultace
  - Krizová intervence
  - Péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, žáky individuálně integrované
  - Práce ve třídách
  - Adaptační programy pro 6. třídy
  - Programy zaměřené na adaptaci a integraci nových žáků ve třídách
  - Kariérové poradenství (pro žáky 8. a 9. tříd)
  - Individuální a skupinové relaxace
  - Skupinová práce se žáky

Náplň práce školního psychologa II.

- Nabídka pro pedagogy, rodiče a další subjekty
  - Individuální konzultace pro rodiče a pedagogy
  - Krizová intervence
  - Účast na třídních schůzkách
  - Účast na jednání školy (vedení, pedagogů) s rodiči
  - Metodické konzultace pro pedagogy
  - Koordinační činnost v rámci ŠPP
  - Konzultace s vedením školy
  - Spolupráce s dalšími odborníky v péči o dítě (PPP, SVP, OSPOD, DD, lékaři, Policie apod.)
  - Účast na akcích školy – metoda dobrého startu, dílničky, besedy, posezení s rodiči...
  - Práce s asistenty pedagoga – metodické konzultace
  - Účast na jednání institucí se žákem (OSPOD, Policie...)

Práce školního psychologa s pedagogy

- Zaměření metodických konzultací:
  - Problematika žáků ve SVP, zejm. žáků s poruchami učení a chování
  - Nevhodné chování žáků při vyučování, „nekázeň“, rizikové chování apod.
  - Vztahy mezi žáky ve třídě, mezi žákem/žáky a učitelem
  - Konzultace ohledně tvorby, implementace a evaluace individuálních vzdělávacích plánů (IVP)
  - Konzultace výsledků a zpráv z vyšetření z poraden, klinických pracovišť apod.
  - Problematika týmu
  - Osobní problémy pedagogů – spíše neformálně

Souhlasy zákonných zástupců s činností ŠP

○ „Generální“ souhlas

- Práce se žákem v rámci třídní skupiny
- Úvodní poradenská konzultace pro dítě, které školního psychologa samo vyhledá
- Poskytnutí krizové intervence
- Příklad z praxe:
  - Jak zacházet s nesouhlasem rodičů?

○ „Individuální“ souhlas

- Souhlas ZZ s docházkou dítěte na individuální konzultace ke školnímu psychologovi
- Informace o zaměření konzultací
- Příklad z praxe:
  - Dítě nechce, aby rodiče věděli, že (a především proč) chodí ke ŠP

Od problému k zakázce: individuální poradenství pro žáky

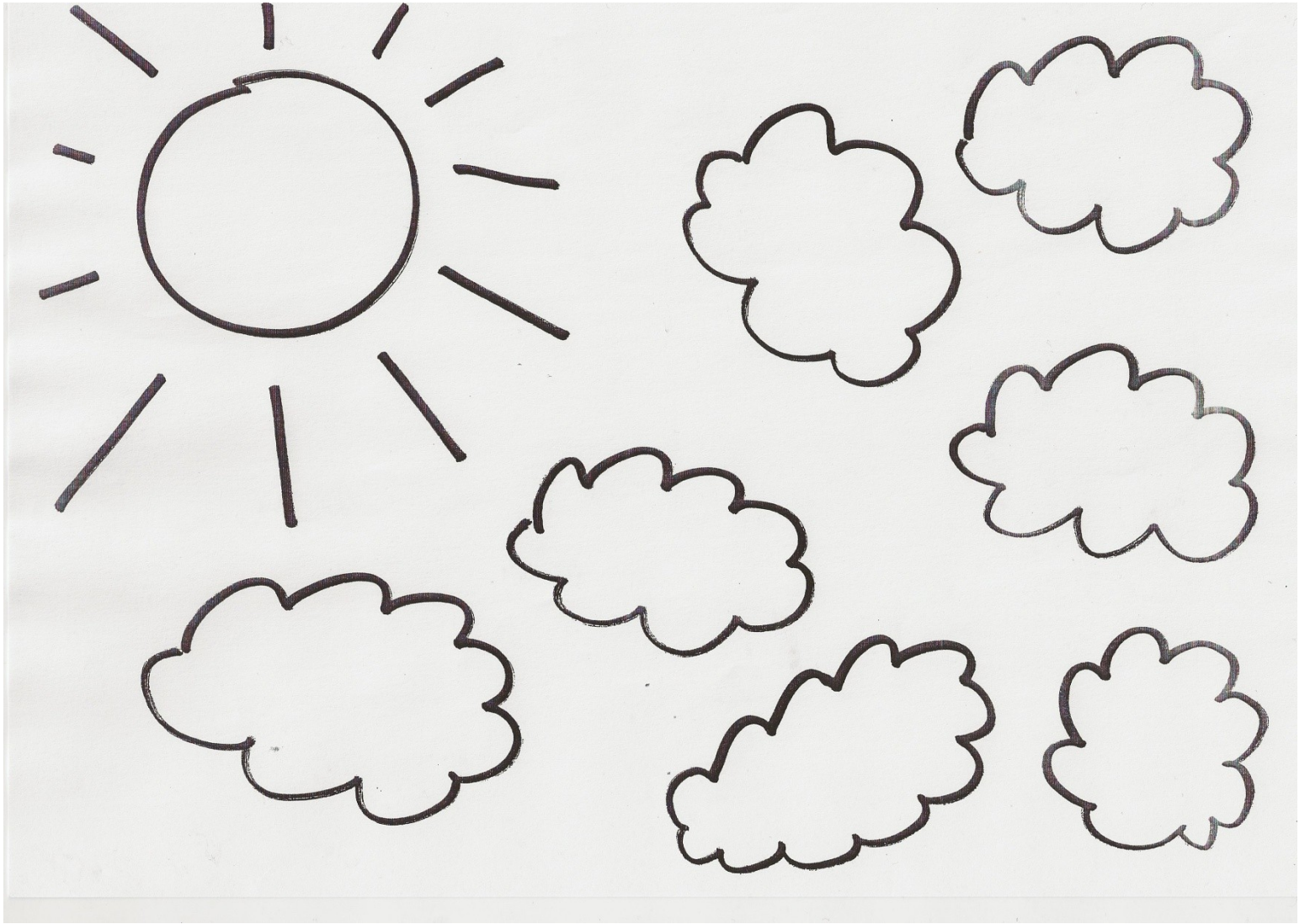
- Na žádost samotného žáka, rodičů, pedagoga, vedení školy
- Problémy výukové, osobní, rodinné, vztahové, výchovné...
- Potřeba informovaného souhlasu ZZ s individuálními konzultacemi ŠP s dítětem (kromě úvodního kontaktu a krizové intervence)
- Příklady z praxe: Možná úskalí
  - Různá míra využívání nabídky ŠP žáky na jednotlivých školách
  - Kdo je vlastně klientem?
  - Tvorba zakázky
  - Zachování důvěrnosti sdělených informací
    - „Zvídavý pedagog“
    - Zacházení s „tajemstvím“ – dítě se chce svěřit pod podmínkou, že „to nikomu neřeknete“

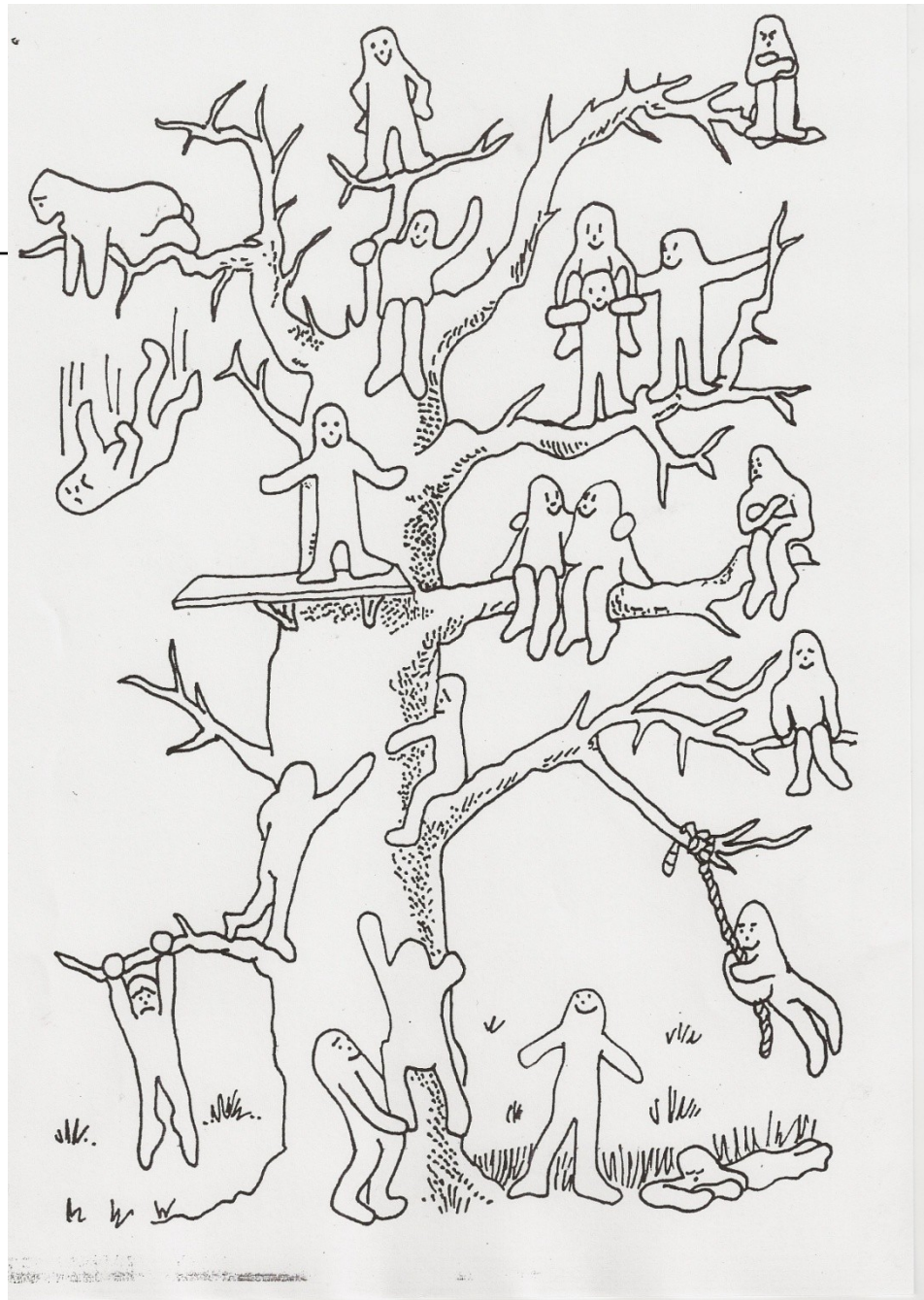

Diagnostika vztahů v třídním kolektivu I.

- Pozorování (pozorovatelné x skryté, dobrý pozorovatel – úspěšnost cca 40 %)
- Rozhovor (dítě, učitel, rodič, spolužáci...)
- Sociometrické hry
  - Sociometrie prostoru
    - Místa si vymění“, „Molekuly“...
  - Moje nebe
    - „Do každého obláčku napiš někoho, koho bys rád měl na svém nebi“
  - Drak
    - navazování mašliček na ocas – interpersonální vzdálenost
  - „Dušiči“
    - individuální i skupinové použití
    - projektivní potenciál
  - Pyramida
    - vrchol vs. základna

Diagnostika vztahů v třídním kolektivu II.

- Nejčastěji používané dotazníkové metody:
  - **SORAD (Moreno)**
    - nejstarší metoda
    - zkoumá preference dětí, sympatie a atraktivitu
    - možné otázky: s kým bys chtěl(nechtěl sedět v lavici...
  - **DSA - Dotazník sociální akceptace (Juhás)**
    - pro děti ve věku 12 – 16 let
  - **MCI - Naše třída (Fraser)**
    - vhodný pro žáky 3.-7. ročníků
    - zjišťuje pohled dětí na svou třídu, neoznačuje však konkrétní preference dětí ve třídě
  - **CES - Dotazník sociálního klimatu školní třídy (Mareš)**
    - vychází z MCI
    - porovnává mínění dětí a pedagogů na situaci ve třídě
    - učitel jako centrální postava klimatu školní třídy
  - **D-1 (Doležal)**
    - vhodný pro 2. stupeň ZŠ
    - diagnostika počínajících fází šikany
  - **B-3 a B-4 (Braun)**

Dotazníky B-3 a B-4

- Dotazník B-4 (Braun)
  - Použitelný pro 2.-3. třídy ZŠ (+ praktické školy)
  - Staví proti sobě kladné a záporné body z preferencí ve třídě a zároveň zjišťuje spokojenost žáka se svou třídou
  - Vyhodnocuje se kvalitativně i kvantitativně, což umožňuje srovnání tříd v jedné škole
- Dotazník B-3 (Braun)
  - Použitelný od 4. třídy ZŠ po maturitní ročníky
  - Podobná konstrukce jako B-4 + navíc sleduje **sebevnímání dítěte v kontextu třídy a jeho pocity** zaznamenané formou škály
  - PC program na internetu pro vyhodnocování
- Možno doplnit o „**vzkaz**“ (mladší děti kresba) pro psychologa na zadní straně dotazníku – mnohdy velmi cenné informace!

Dotazník B - 4

Jméno :

1. Kterého ze spolužáků (či spolužaček) máš nejraději ?

Můžeš zvolit až tři z nich : 1. ....
2. ....
3. ....

2. Který ze spolužáků (či spolužaček) Ti není sympatický ?

Opět mohou být tři : 1. ....
2. ....
3. ....

3. K uvedeným vlastnostem uveď jméno jednoho spolužáka,
který je :

spolehlivý -	protivný -
zábavný -	nespolehlivý -
se všemi kamarád -	osamocený -

4. Odpověz na tyto otázky :

Ve třídě jsem spokojen	ano - ne
Jsme spíš hádavá třída	ano - ne
Do školy se obvykle těším	ano - ne
Máme spolužáka, který nám ubližuje	ano - ne
Některému spolužákovi je ubližováno	ano - ne

Děkujeme !

Dotazník B-3

Jméno:

Třída:

Datum:

1. Mezi mé přátele v naší třídě patří:

1. ....
2. ....
3. ....

2. Jako přítele (přítelkyni) bych si nevybral:

1. ....
2. ....
3. ....

3. Sám sebe hodnotím:

a) jsem vždy v centru dění ve třídě
b) občas se účastním a jsem obvykle o akcích ve třídě informován
c) párkrát jsem se akci ve třídě účastnil, ale nebyvám informován
d) zdá se, že o mou účast třída příliš nestojí
e) o dění ve třídě nejvím zájem

4. Odpověz na následující otázky ano či ne:

Ve třídě je nejméně jeden žák, který je nešťastný	ano	ne
Ve třídě je někdo, komu ostatní občas ubližují	ano	ne
Stává se, že se do školy těším	ano	ne
Většinou se najde někdo, kdo mi pomůže s problémem	ano	ne
Společné problémy řešíme většinou v klidu	ano	ne

5. Zakroužkuj v každém řádku číslici, která nejlépe vyjadřuje míru tvých pocitů ve třídě:

pocit bezpečí	1	2	3	4	5	6	7	pocit ohrožení
pocit přátelství	1	2	3	4	5	6	7	pocit nepřátelství
atmosféra spolupráce	1	2	3	4	5	6	7	atmosféra lhostejnosti
pocit důvěry	1	2	3	4	5	6	7	pocit nedůvěry
tolerance	1	2	3	4	5	6	7	netolerance

6. Najdi ve třídě někoho ze spolužáků, který je:

spravedlivý:	protivný:
spolehlivý:	nespravedlivý:
zábavný:	nevďečný:
vždy v centru dění:	nespolehlivý:
se všemi zadobře:	osamocený:

Děkujeme Ti za spolupráci!

Možné problémy v třídních kolektivech (Braun)

○ Ztráta koheze

- „rozskupinkovaná“ třída
- vyšší skóre negativních emocí ve třídě
- techniky zaměřené na prohloubení poznání žáků mezi sebou, kooperaci

○ Rebelství

- referují o něm učitelé
- práce s odporem vůči pedagogům, škole...
- zvládnutelné prostřednictvím pedagoga, kterému důvěřují

○ Posun hodnot

- např. v chudších oblastech – diferenciací třídy podle materiálního zázemí (často potencované rodiči, učiteli...)

○ Narušení vztahů

- šikana

Práce školního psychologa s třídní skupinou I.

- Diagnostika vztahů v třídním kolektivu je vždy podkladem pro intervenci, další práci se třídou
- Možnosti a příležitosti pro práci se třídou:
  - Výukové hodiny
    - zejm. 1. stupeň
    - „výchovy“ – VV, HV, PČ
    - tematicky zaměřené předměty – např. OV, Výchova ke zdraví
  - Třídnické hodiny
  - Suplované hodiny
  - Výjezdy se třídami
    - školní výlety, školy v přírodě...

Práce školního psychologa s třídní skupinou II.

- Různé formy práce ŠP se třídou:
  - Prožitková hodina
    - zážitkové pedagogika, psychosociální hry apod.
  - Tematicky zaměřená hodina
    - prevence, aktuální problém ve třídě, škole apod.
  - Nácviková hodina
    - nácvik dovedností – asertivita apod.
  - Intervence do vztahů ve třídě
    - složité, někdy lepší využít služeb externisty
  - Krizová intervence
    - akutní situace ve třídě – úmrtí spolužáka, útěk z domova, vyhrocení vztahů v kolektivu apod.

Šikana – zjišťování a intervence I.

- Upravuje metodický pokyn MŠMT ČR k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení
- **Znaky šikany:** záměrnost, opakovanost, dlouhodobost, samoučelnost, bezmocnost oběti – nerovnováha rozložení sil
- Šikana jako systematické zneužívání moci
- **1. krok: odhad závažnosti**
  - **4 kritéria:**
    - Míra otevřenosti ve výpovědích svědků a obětí
    - Závažnost a častost nevhodného chování
    - Čas – jak dlouho nevhodné chování trvá
    - Počet aktérů
  - Odhad stadia šikany (viz Kolář, 2001)

Šikana – zjišťování a intervence II.

- 2. krok: rozhovor s informátory a obětí
  - Vždy chránit obsah a ZDROJ informací!
- 3. krok: nalezení vhodných svědků
  - Diskrétnost!
- 4. krok: Individuální, příp. konfrontační rozhovory se svědky
- 5. krok: Ochrana oběti
  - Zvýšená pozornost, zpřísnění dozorů
- 6. krok: Rozhovor s agresory, příp. konfrontace mezi nimi
- 7. krok: Výchovná komise
  - Potrestání agresorů
- 8. krok: Práce s obětí
- 9. krok: Práce s celou třídou

Šikana – zjišťování a intervence III.

- Způsoby a možnosti zapojení školního psychologa:
  - **Prevence** - budování bezpečného klimatu ve škole a třídách
  - **Spolupráce/koordinace postupu při vyšetřování šikany**
    - Úskalí role psychologa v systému represe!
    - Možné řešení: ŠP jako součást týmu
  - **Následná práce s obětí/agresorem**
  - **Role mediátora/facilitátora** při (mnohdy komplikovaném) jednání s rodiči
  - **Následná práce se třídou**

Stadia šikany I. (Kolář, 2001)

- Šikanování jako porucha vztahů ve skupině, nikoliv pouze záležitost agresora a oběti
- Šikana jako virus – pět stadií onemocnění:
  - 1. Zrod ostrakismu
    - Přítomnost „obětního beránka“, „černé ovce“ – okrajový či neoblíbený člen skupiny
    - Ostatní žáci se s ním nebaví, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod.
    - Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje
    - Značné možnosti odklonění negativního vývoje ze strany ŠP ve spolupráci s TU
  - 2. Fyzická agrese a přitvrzování manipulace
    - Ostrakizovaný člen jako „ventil“ napětí ve skupině
    - Uspokojování potřeb asociálních jedinců ve skupině (touha po moci a obdivu, únik z nudy, „obveselení“ spolužáků apod.)
    - Pritvrzování psychické i fyzické agrese

Stadia šikany II.

- 3. Klíčový moment - vytvoření jádra
  - Vznik skupiny agresorů – „úderné jádro“
  - Spolupráce a systematické šikanování nejvhodnějších obětí – těch, kteří jsou v hierarchii nejnižší
- 4. Většina přijímá normy
  - V případě absence silné pozitivní podskupiny činnost jádra agresorů pokračuje
  - Normy agresorů se stávají nepsaným zákonem pro zbytek skupiny
- 5. Totalita neboli dokonalá šikana
  - Násilí jako normu přijímají všichni členové jako skupinový program
  - Rozdělení třídy na dvě sorty lidí - „otrokáři“ a „otroci“, - jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná
- V případě pokročilejších stadií šikany vhodné vyhledat intervenci externisty (SVP, odborník na řešení šikany apod.)

Hurá! Na druhý stupeň beze strachu

Adaptační pobyty pro 6. třídy I.

- Cíle adaptačních pobytů:
  - Prohlubování vzájemného poznání žáků
  - Seznámení s novým třídním učitelem/učitelkou
  - Budování bezpečné, spolupracující, tvůrčí atmosféry ve třídě
  - Posilování dobrých vztahů mezi žáky
  - Prevence negativních jevů v třídním kolektivu
  - Příprava na nároky 2. stupně ZŠ

Hurá! Na druhý stupeň beze strachu

Adaptační pobyty pro 6. třídy II.

○ Programová náplň pobytů:

- Psychosociální techniky a hry zaměřené na rozvoj vzájemného poznání a sebepoznání, komunikace, schopnosti naslouchat si a spolupracovat...
- Zážitková pedagogika
- Sportovní a společenské hry
- Výlety, exkurze, soutěže apod.

- Navazující práce školního psychologa s třídním kolektivem v průběhu roku

Kariérové poradenství na ZŠ

- Výhody školního prostředí
  - Využití spolupráce ŠP, třídního učitele, výchovného poradce
  - Dlouhodobé sledování dítěte v průběhu ZŠ
  - Pravidelná práce ŠP se třídou – hodiny zaměřené na volbu povolání
  - Návštěvy veletrhů škol
- Žáci se SVP v péči PPP
- Používané metody v rámci kariérového poradenství na ZŠ:
  - Obrázkový test profesní orientace (Mezera)
  - TSI (Amthauer)
  - Osobnostní dotazníky
  - Projektivní metody – Baum test aj.

Výchovná problematika na ZŠ I.

- Častá zakázka ze strany pedagogů, vedení školy i rodičů
- Široké spektrum: občasné výchovné obtíže až závažné poruchy chování
- Možnosti řešení na půdě školy:
  - Počínající, jednorázové, drobnější prohřešky
  - Spolupráce v rámci ŠPP – zejm. s výchovným poradcem
  - Spolupráce s třídním učitelem, rodiči, příp. vedením školy
  - Možnosti postupů a intervencí:
    - Individuální konzultace se žákem
    - Společné konzultace se žákem a rodiči (event. třídním učitelem)
    - Výchovné komise
    - „Smlouvy“ a dohody se žákem – společná dohoda na jasně vymezených pravidlech a sankcích, event. odměně při jejich dodržování
    - Skupinová práce se žáky s výchovnými potížemi
    - Práce s třídním kolektivem

Výchovná problematika na ZŠ II.

○ Závažnější poruchy chování:

- Dlouhodobé, opakované, stupňující se, obtížně ovlivnitelné v rámci školy, dysfunkční rodinné prostředí apod.
  - Krádeže, výtržnosti, agresivní jednání, šikana, útěky z domova/školy, záškoláctví, závislosti apod.
- **Spolupráce školy s institucemi:** OSPOD, SVP, PPP, dětská psychiatrie apod.
- Školní psycholog jako koordinátor, komunikace s rodinou a institucemi, péče o žáka v rámci školy

Výchovná problematika na ZŠ III.:

Příklad „dobré praxe“

- „Relaxák“ aneb skupiny pro žáky s výchovnými obtížemi
  - Vybraní žáci (na základě doporučení a podnětu ŠP, TU, vedení školy, rodičů) – žáci s drobnými výchovnými obtížemi, symptomatikou ADHD apod.
  - 3 skupiny dětí podle věku, optimálního složení skupin
  - Frekvence setkání 1x týdně na cca 45 min.
  - Relaxační techniky, nácvik základů autogenního tréninku upraveného pro potřeby dětských klientů
  - Skupinové psychosociální aktivity, hry a prožitkové techniky zaměřené na sebevyjádření, rozvoj sociálních dovedností, komunikace, kooperace, schopnosti sebeovládání, koncentrace apod.
  - Jasně vymezený systém pravidel
  - Monitoring vlastního chování jako součást strukturovaného motivačního systému rámuujícího celý program
  - Podpora sebereflexe, vzájemná zpětná vazba
  - Pozitivní zpětná vazba od žáků, učitelů i rodičů jako efektivní forma práce se žáky s výchovnými potížemi

Kazuistika I.: Pavla, 5. třída

„Mám teď těžké období.“

- Desetiletá dívka přichází na konzultaci společně s nejlepší kamarádkou. Trápí ji vztahy ve třídě, připadá si osamocená, spolužáky nepřijímaná, odstrkovaná... Zmiňuje také rodinné problémy – rodiče se prý často hádají a „budou se rozvádět“. Vyjadřuje přání docházet pravidelně na konzultace, matka souhlasí. Na čtvrté konzultaci se dívka svěřuje, že ve zvládnutí obtížné situace jí pomáhá „vlastní svět“, do kterého uniká „od té doby, co se naši začali hádat“, velmi detailně jej popisuje včetně pohádkových postav, které v něm žijí, ročních období, které se v něm střídají apod. S existencí tohoto „světa“ se dosud nikomu nešvěřila... Na šesté konzultaci začíná opatrně vyprávět o způsobu chování matky, který ji trápí – výčitky, nadávky (včetně vulgárních), občas i bití... Svěřuje se, že mívá noční můry o matce, které pak „nakreslí a roztrhá“, což jí pomáhá, „aby se to nevracelo“. Matka se takto údajně chová i k mladšímu bratřovi (rovněž žák školy). Podle Pavly se matčino chování zhoršilo v souvislosti s rozvodem, matka je podle ní „na nervy“. Zároveň se mimochodem zmíní, že jí „mamka zakazuje chodit k psychologu žalovat a svěřovat se s rodinnými záležitostmi“. V těžkých chvílích doma se Pavla opakovaně uchyluje do „svého světa“, kde se vedle konzultací u školního psychologa cítí opravdu v bezpečí...
- **Jak byste v případě dále postupovali?**

Kazuistika II.: Marie, 8. třída

„Spolykala jsem pět plat paralenu...“

- Marie se dostává na konzultaci na základě iniciativy matky a třídní učitelky – pro vysokou absenci (mívá omluvenky od lékaře a matky, ale spolužáci i učitelé ji opakovaně vidají chodit venku) byla svolána výchovná komise za účasti pracovnice OSPOD. Marie začíná docházet na individuální konzultace, v rámci kterých zmiňuje potíže s jedním spolužákem, který se jí často posmívá a shazuje ji před ostatními i neutěšenou bytovou situací (bydlí s matkou v jednom pokoji)... Problém se spolužákem je řešen v individuálně s třídní učitelkou i v rámci práce se třídou, situace ve třídě se uklidňuje. Na společné konzultaci s matkou je probrána bytová situace a vyjednány oboustranně uspokojivé podmínky – spací koutek, který bude mít Marie jen pro sebe. Částečně zřejmě i pod i vlivem dohledu OSPOD Marie opět dochází do školy, při kontrolních konzultacích udává zlepšení, větší spokojenost, spolupráce je tedy protazím ukončena. Zhruba za 2 měsíce žáci 7. třídy vyplňují sociometrický dotazník a Marie na jeho zadní stranu napíše vzkaz: „Spolykala jsem 5 plat paralenu, nechci to nikomu říct, tak vám to píšu...“
- **Jak byste dále postupovali?**

Kazuistika III.: Karel, 6. třída

Problém v třídním kolektivu

- Karel je žák 6. třídy individuálně integrovaný pro vývojové poruchy chování (ADHD) na neurologickém podkladu, s přidruženými poruchami učení, je vzdělávaný podle individuálního vzdělávacího plánu, pracuje s asistentem pedagoga. Třída přešla na 2. stupeň v podstatě ve stejném složení, jedná se o jeden z nejkvalitnějších třídních kolektivů ve škole, ve kterém se neobjevují potíže... Karel dochází na individuální konzultace v rámci svého IVP, navštěvuje rovněž relaxační kroužek. Ve škole se velmi snaží, i když mu učivo na 2. stupni činí nemalé potíže. Poslední dobou na individuálních konzultacích stále častěji hovoří o vztazích se spolužáky, zvláště se dvěma chlapci, jejichž chování jej mrzí. Karlovi připadá, že na něj svádějí všechno, co se ve třídě semele, mívají nepříjemné poznámky kvůli tomu, že se Kája učí trochu jinak, než ostatní, že s ním pracuje asistent atd. Když si s nimi přijde o přestávce povídat, odhánějí jej pryč, stalo se i to, že když se Kája dotkl jejich lavice, začali ji „umývat“... Současný třídní učitel si chování žáků ve třídě příliš nevšímá, nejdůležitější je pro něj docházka a prospěch. Podle bývalé třídní učitelky Kája do kolektivu na 1. stupni normálně zapadal... Zato oba chlapci prý vždy stávali spíše mírně stranou kolektivu, bývalá třídní učitelka je popisuje jako samotáře, kteří se bavili spíše spolu, nevynikali v učení (jeden z nich má SVPU kombinovanou s nižším nadáním)...
- **Jak byste v případě Káji a 6. třídy dále postupovali?**

Potenciální úskalí profese školního psychologa

- Relativní profesní „osamělost“ ve škole
  - ŠP jako součást týmu ŠPP
  - Podpora v rámci projektu:
    - Konzultace s metodikem, supervize
    - PPP Brno: metodická setkání ŠP JMK
    - Podpora vzdělávání – kurzy, semináře
- Uhájení psychologické perspektivy v systému vzdělávací instituce
  - Škola jako částečně represivní instituce (výchovné komise, kázeňská opatření...)
  - Práce s nemotivovaným klientem (žák, rodič, pedagog)
    - Rozlišování pomoci a kontroly (Úlehla, 2009)
- Mlčenlivost: práce psychologa jako neustálý proces balancování, vyvažování...
  - Co komu říci?

A naopak výhody práce psychologa ve škole...

- Komunitní model práce
  - práce s klienty v jejich přirozeném prostředí
- Důraz na preventivní činnost
  - nikoliv jen řešení vzniklých problémů
- Blízkost, dostupnost a dosažitelnost služeb pro klienty – žáky, rodiče, pedagogy
- Znalost prostředí
  - intervence „na míru“

Vybraná literatura I.

- Bendl, S. (2004): Jak předcházet nekázní aneb kázeňské prostředky. Praha: ISV.
- Jucovičová, D., Žáčková, H. (2008): Máte neklidné, nesoustředěné dítě? (Metody práce s dětmi s LMD (ADHD, ADD) především pro učitele). Praha: D + H.
- Kaprálek, K. Bělecký, Z. (2004): Jak napsat a používat individuální vzdělávací program. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2001): Bolest šikanování. Praha: Portál
- Mezera, A. (2008): Pro jaké povolání se hodím? Brno: Computer Press.
- Nadeau, M. (2003): Relaxační hry s dětmi. Praha: Portál.
- Nešpor, K., Csémy, L., Pernicová, H. (1996): Jak předcházet problémům s návykovými látkami na základních a středních školách. Praha: Sportpropag.

Vybraná literatura II.

- Peterson, L. W., Hardin, M. E. (2002): Děti v tísní: příručka pro screening dětských kreseb. Praha: Triton.
- Pokorná, V. (2007): Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení. Praha: Portál.
- Oaklander, V. (2003): Třinácté komnaty dětské duše. Dobříš: Drvoštěp.
- Šimanovský, Z. (2002): Hry pro zvládnání agresivity a neklidu. Praha: Portál.
- Vališová, A. (1998): Asertivita v rodině a ve škole aneb zásady přímého jednání mezi dětmi, rodiči a učiteli. Jihlava: H&N
- Vopel, K. (2007): Skupinové hry pro život I. – IV. Praha: Portál.
- Zelinková, O. (2003): Poruchy učení. Praha: Portál.
- Žáčková, H., Jucovičová, D. (2007): Relaxace nejen pro děti s LMD. Praha: D + H.
- A mnoho mnoho další...

Děkuji za pozornost 😊
